

Les 01 – Het Hebreeuwse alfabet

Hebreeuws maakt deel uit van de Semitische talen, genoemd naar Sem, één van de zonen van Noach. Het behoort, met enkele uitgestorven talen, tot de groep Kanaänitische talen. Andere semitische talen zijn Arabisch, Ethiopisch en Aramees, dat in de tijd van de ballingschap (rond 600 v. Chr) het Hebreeuws verdrong en in Jezus' dagen de omgangstaal was. Ook het oud-Hebreeuwse letterschrift werd geleidelijk verdrongen door het Aramese kwadraatschrift, de vierkante letters waarin de Hebreeuwse Bijbel is geschreven. Het Hebreeuwse alfabet telt 22 letters, in principe allemaal medeklinkers, waaronder enkele keelklanken.

Welke klinkers er bij een woord behoren wist men deels door ervaring, deels doordat een aantal letters een aanwijzing geven. Zo behoort bij de alef (א) meestal een a- of e-klank, soms een i of o; bij de waw (ו) een o- of oe-klank, bij de ayin (ע) meestal een o-klank, bij de yod (י) een ie- of e-klank en bij een he (ה) aan het eind van een woord een a-klank. Zulke letters, die helpen een klinker uit te spreken, noemt men 'leesmoeders' of '*matres lectionis*'.

De letters van het Hebreeuwse alfabet komen niet compleet overeen met ons Latijnse alfabet. Zo vind je tweemaal een letter T, tweemaal een letter S, twee letters voor de K-klank, en een klank die wij niet kennen, de tsade (צ), een scherpe ts- of tz klank, die de bijbelvertalers afwisselend met een s of met een z weergaven in het woord Sion of Zion.

Hebreeuws wordt (evenals Arabisch) van rechts naar links geschreven.

Een aantal letters worden aan het einde van een woord anders geschreven, naar beneden verlengd, we noemen deze de 'sofiet' of slotletters. Zoals onze letters op een lijn eronder worden geschreven, zo 'hangen' Hebreeuwse letters aan een lijn erboven.

Het Hebreeuws kent oorspronkelijk geen cijfers. In het moderne Hebreeuws worden de normale cijfers wel gebruikt. Aan de letters werd een waarde toegekend, olopend van 1 tot 400.

Soms wordt aan de slotletters een aparte waarde toegekend. Die vind je tussen haakjes in de tabel op de volgende bladzijde. Een hoge komma (*geresh*) links van een letter vermenigvuldigt de waarde met 1000.

De [Universiteit van Texas](#) en [Foundationstone](#) willen u de letters graag voorlezen.

Voor het typen van Hebreeuwse teksten op de computer bestaan computerprogramma's. Ik geef zelf de voorkeur aan 'invoegen' van 'speciale tekens' in mijn tekstverwerker.

Opdracht 1: Noteer de bijbehorende Latijnse of Hebreeuwse letters:

ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א	א ...	h ...
Tet	Chet	Zayin	Vav	He	Dalet	Gimel	Bet	Alef	ה ...	k ...
(T)	(Ch)	(Z)	(V/O/U)	(H)	(D)	(G)	(B/V)	(Silent)	ח ...	q ...
									ז ...	f ...
ס	ן	נ	מ	מ	ל	ך	כ	י	ג ...	p ...
Samech	Nun	Nun	Mem	Mem	Lamed	Khaf	Kaf	Yod	ו ...	w ...
(S)	(N)	(N)	(M)	(M)	(L)	(Kh)	(K/Kh)	(Y)	ך ...	v ...
									ב ...	s ...
									כ ...	d ...
ת	ש	ר	ק	ץ	צ	ף	פ	ע	פ ...	r ...
Tav	Shin	Resh	Qof	Tzade	Tzade	Fe	Pe	Ayin ...	ס ...	t ...
(T/S)	(Sh/S)	(R)	(Q)	(Tz)	(Tz)	(F)	(P/F)	(Silent)	ד ...	oe ...
									מ ...	g ...
									י ...	o ...
									ע ...	l ...
									צ ...	

Opdracht 2: Beluister een alfabet-video:

<https://youtu.be/--fU9qnMT6c>

<https://youtu.be/2MXib3FH3f4>

Het Hebreeuwse alfabet

Waarde	Druk-letter	Klank	Naam	Opmerkingen
1	א	'	Alef	Keelklank, zoals in 'zee-eend'. De letter dient vooral als 'leesmoeder' voor de A, E en soms ook O- klank.
2	ב	b	Beth	Met punt een 'harde' klank, B.
2	ב	v (bh)	(Veth)	Zonder punt een 'zachte' klank, V (soms W).
3	ג ג	g *	Gimel	Zachte G, zoals in het Franse woord garçon.
4	ד ד	d	Daleth	
5	ה	h	He	Fungeert ook als 'leesmoeder' voor A, E en soms O.
6	ו	w (of v)	Wau, waw	Fungeert tevens als 'leesmoeder' voor O en OE. Als W-klank veelal verdubbeld in modern Hebreeuws.
6	ו	oe		
6	ו	o		
7	ז	z*	Zajin	
8	ח	ch	Cheth	
9	ט	t	Teth	'Harde' T.
10	י	j	Yod of jod	Fungeert ook als 'leesmoeder' voor I en E.
20	כ	k	Kaf	
20	כ	ch (kh)	(Chaf)	De zachte vorm van de kaf
(500)	ך , ך	ch of k	Kaf sofiet	Slot-kaf, aan het einde van een woord.
30	ל	l	Lamed	
40	מ	m	Mem	
(600)	ם	m	Mem sofiet	Slot-mem, aan het einde van een woord.
50	נ	n	Noen	
(700)	ן	n	Noen sofiet	Slot-noen, aan het einde van een woord.
60	ס	s	Samech	Een doffe S-klank.
70	ע	'	Ayin (Gayin)	Keelklank, zoals in 'zee-eend'; In sommige woorden (zoals 'Gaza') uitgesproken als een zachte G, en door Nederlandse Joden soms als 'ng' zoals in 'tang'.
80	פ	p	Pe	
80	פ	f (ph)	(Fe)	
(800)	ף	f (ph)	Fe sofiet	Slot-fe, aan het einde van een woord.
90	צ	tz, ts *	Tsade	
(900)	ץ	tz, ts	Tsade sofiet	Slot-tsade, aan het einde van een woord.
100	ק	q (k)	Qof, qoef	
200	ר	r	Resh	
300	ש	s	Sien of sin	
300	ש	sh, sj	Shien of shin	
400	ת	t	Taw, tau	'Zachte' T, soms weergegeven als 'th'.
	ת	t	idem	

' is geen jod, maar een hoge komma (*geresh*), gebruikt bij afkortingen en andere klanken.

* Met een *geresh* spreek je 'צ' uit als tsj of tsh, 'ל' als dzj, en 'ר' als zj.